

Aan

Minister van SZW

nota

Nota Kamerbrief update onderhoud cao-stelsel

BRIEF ONDERTEKENEN

Directie

Datum
06-10-2025

Onze referentie
2025-

Ongesteld door

Uiterlijk bij
10 oktober 2025

Bijlage(n)
0

Aanleiding

Onlangs bent u geïnformeerd over de verkenning naar onderhoud cao-stelsel en is een conceptbrief met u gedeeld. U hebt akkoord gegeven op de lijn van de brief en ingestemd met de aangekondigde maatregelen. De brief is daarna nog iets aangepast, dat lichten we onder kernpunten toe. Bijgevoegd treft u de definitieve versie aan. De nota en brief zijn afgestemd met directie Cao.

Geadviseerd besluit

- Wij adviseren u de brief te ondertekenen en te verzenden aan de TK.

Kernpunten

Inhoud brief

- U kondigt in de brief een aantal maatregelen aan, deze staan opgesomd aan het eind van de brief.
- De belangrijkste maatregelen zijn:
 - het wettelijk verankeren van de onafhankelijkheid van cao-partijen;
 - het verduidelijken van de criteria voor dispensatie en het vereenvoudigen van de dispensatieroute;
 - het onderzoeken van de mogelijkheid van een nationale werkingssfeercommissie;
- Verder kondigen we onderzoeken aan naar de cao-dekkingsgraad en de organisatiegraad van werkgevers, gaan we cao-afspraken over toegang tot de werkvloer monitoren, maken we een internationale vergelijking van systemen, kijken we naar het verduidelijken van de aanbestedingsregels en ontwikkelen we publieksinformatie over het stelsel.

Aanpassingen t.o.v. de vorige versie

- De passage over Toegang tot de werkvloer is ingekort onder verwijzing naar de brief van 3 juli jl. en er is toegevoegd dat we de komende tijd met de Stichting van de Arbeid in gesprek blijven over het verbeteren en verbreden van de afspraken (zie pagina 4).
- Bij de passage over onafhankelijkheid is toegevoegd dat de Stichting werkt aan een aanbeveling (zie bovenaan pagina 5).
- Tot slot zijn de nieuwe cao-dekkingsgraad cijfers van het CBS toegevoegd. Er is sprake van een lichte stijging, namelijk van 71,8% in 2022 naar 72,5% in 2024 (zie pagina 7, eerste alinea onder 'Cao-dekkingsgraad').

Dank!
afkeurd!

Toelichting

Datum
06-10-2025

Krachtenveld

- De Stichting van de Arbeid is verzocht te adviseren over mogelijke maatregelen om collectieve onderhandelingen te bevorderen en de cao-dekkingsgraad te verhogen. Met de brief reageert u op het advies d.d. 4 juli 2025.
- Ook is de brief gedeeld met EZ. Zij benadrukken het belang van maatwerk en oog voor de positie van nieuwe spelers. Deze punten worden geadresseerd in de brief.

Onze referentie
2025- [REDACTED]

Strategie en proces

- Wat betreft uw eerdere vraag (bij de vorige nota) of we nog verder in gesprek gaan met de werkgevers alvorens we verder gaan met de maatregelen t.a.v. het avv- en dispensatiebeleid:
 - De brief is woensdag 1 okt. besproken met de sociale partners in het (regiegroep)overleg en zij staan achter de uitgezette lijnen in de brief.
 - We zullen met hen verder doorpraten over de invulling van de aangekondigde maatregelen en gewenste oplossingsrichtingen bespreken.
 - Bij de uitwerking van specifieke maatregelen betrekken we naast de sociale partners ook andere stakeholders, zoals wetenschappers en decentrale partijen.
 - De komende maanden werken we verder aan de verschillende beleidstrajecten. De Kamer wordt volgend jaar opnieuw geïnformeerd over de vorderingen.

Politieke context

- Motie Kathmann-Maatoug (21 juni 2021) - Verzoekt het volgende te betrekken in het actieplan verhoging dekkingsgraad cao's:
 - Het stimuleren van bedrijven met cao's bij overheidsaanbestedingen;
 - Bescherming van werknemers die hun arbeidsvoorwaarden collectief willen verbeteren en van vakbondsbestuurders die cao-onderhandelingen voeren;
 - Bestrijden van gele vakbonden.

Internationale trajecten

- De verkenning en het advies van de Stichting zijn ook relevant voor het actieplan dat mogelijk voortvloeit uit de Europese richtlijn minimumloon. Die vraagt lidstaten om bij een cao-dekkingsgraad onder de 80% een actieplan op te stellen met maatregelen de cao-dekkingsgraad te verhogen. Nederland zal samen met sociale partners een actieplan opstellen en deze eind van het jaar indienen bij de Europese Commissie, tenzij de richtlijn nietig zou worden verklaard door het Europese hof. De uitspraak wordt verwacht op 11 november a.s.
- N.B. ook als de richtlijn nietig wordt verklaard gaan we aan de slag met de aangekondigde maatregelen.
- Naast het actieplan leveren we dit jaar een lijst van maatregelen aan bij de Europese Commissie n.a.v. een Raadsaanbeveling inzake het versterken van de sociale dialoog. Daarvoor gebruiken we de maatregelen uit de brief.

Aan

Minister van SZW

Wij

nota

Nota Kamerbrief onderhoud cao-stelsel

TER BESLISSING

Directie

Datum
19-09-2025

Onze referentie
2025-

Opgesteld door

Uiterlijk bij
26 september 2025

Bijlage(n)
1

Aanleiding

- Eind vorig jaar is de Kamer geïnformeerd over de verkenning die SZW uitvoert naar onderhoud van het cao en avv-stelsel¹. Toegezegd is medio 2025 een update te geven van de uitwerking van de ingezette beleidstrajecten. Bijgevoegde brief dient hiertoe.
- In de Kamerbrief worden per beleidstraject de stand van zaken en voorgenomen maatregelen genoemd. Deze staan op de laatste pagina van de brief opgesomd. Hierin is ook een reactie opgenomen op het recente advies van de Stichting van de Arbeid over het bevorderen van collectieve onderhandelingen.
- Via deze nota vragen wij uw reactie op de brief en leggen wij enkele specifieke maatregelen daaruit ter besluitvorming aan u voor.

Geadviseerd besluit

1. Bent u het eens met lijn van de brief?
2. Bent u ermee akkoord dat we inzetten op:
 - a) het wettelijk verankeren van de onafhankelijkheid van cao-partijen;
 - b) het verduidelijken van de criteria voor dispensatie en het vereenvoudigen van de dispensatieroute;
 - c) het onderzoeken van de mogelijkheid van een nationale werkingssfeercommissie;
 - d) het vasthouden aan de lijn uit de Kamerbrief van 3 juli jl. dat er nog ruimte is voor verbetering en verbreding van cao-afspraken over toegang tot de werkvloer, en dat we daarop eerst willen inzetten.
3. Stemt u ermee in de brief in oktober aan de Kamer te sturen, na bespreking met sociale partners in Regiegroep? U ontvangt daarvoor nog een nieuwe versie, maar wij vragen nu uw akkoord op de voorgenomen timing.

Kernpunten

Toelichting op beslispoint 2

- a) Wettelijk verankeren onafhankelijkheid cao-partijen
De onafhankelijkheid van cao-partijen is een fundamenteel uitgangspunt van het stelsel en volgt uit ILO-verdrag nr. 98. Omdat dit niet expliciet in nationale wetgeving is vastgelegd, kan de waarborg kwetsbaar zijn. Recente jurisprudentie en vragen vanuit de ILO maken het wenselijk dit vereiste in de

¹ avv = algemeen verbindend verklaring

Wet op de cao op te nemen. Daarom willen we de onafhankelijkheid van cao-partijen wettelijk verankeren.

Datum
19-09-2025

Onze referentie
2025- [redacted]

- b) Verduidelijken criteria dispensatie en vereenvoudigen dispensatieroute
Avv- en dispensatieprocedures leiden in de praktijk geregeld tot vertraging en langdurige discussies. Dat zorgt voor onzekerheid en soms avv-loze periodes. Heldere criteria en een eenvoudiger route kunnen dit voorkomen, zonder dat het doel van avv wordt ondermijnd. Daarom willen we de criteria voor dispensatie verduidelijken en de dispensatieroute vereenvoudigen, bijvoorbeeld via automatische dispensatie bij gelijkwaardige arbeidsvoorwaarden.
- c) Onderzoeken nationale werkingssfeercommissie
Een nationale werkingssfeercommissie zou kunnen bijdragen aan een meer efficiënte behandeling van dit soort geschillen en het kan een gang naar de rechter voorkomen. Daarom willen we de mogelijkheid van een nationale werkingssfeercommissie nader onderzoeken.
- d) Vasthouden aan de lijn over toegang tot de werkvloer
Vakbonden moeten hun achterban kunnen bereiken. Uit de verkenning naar faciliteiten voor vakbondswerk blijkt dat er ruimte is voor verbetering en verbreding van cao-afspraken hierover. Een wettelijke maatregel is nu niet nodig; de inzet moet liggen bij het versterken van cao-afspraken. Daarom willen we vasthouden aan de lijn uit de Kamerbrief van 3 juli jl., dat de eerste stap is om cao-afspraken over toegang te verbeteren en te verbreden.

Toelichting

- De wettelijke kaders van het cao en avv-stelsel worden gevormd door de wet op de Cao, de wet Avv en de wet op de Loonvorming en vallen onder de verantwoordelijkheid van SZW. Binnen die kaders maken werkgevers en werknemers collectieve afspraken die passen bij de sector of onderneming. Het stelsel gaat al bijna 100 jaar mee en heeft zijn waarde bewezen. Maar recente ontwikkelingen zetten het onder druk. Draagvlak voor het stelsel en een werkbaar en passend wettelijk kader is voor SZW en het Nederlandse poldermodel van belang.
- Daarom kijken we waar onderhoud van het cao en avv-stelsel nodig is. Dit doen we langs vier lijnen:
 1. De organisatiegraad van werkgevers- en werknemersorganisaties
 - Een aanhoudende daling van de ledenaantallen van vakbonden en afnemende organisatie van werkgevers kan vragen oproepen over de legitimiteit van deze organisaties.
 - De organisatiegraad aan werkgeverszijde heeft ook invloed op het aantal werknemers dat onder een cao valt (de cao-dekkingsgraad) en het kunnen avv'en van de cao.
 2. De cao-dekkingsgraad
 - Het percentage werknemers dat onder een cao valt is door het CBS vastgesteld op 71,8% (2022). Dit percentage daalt al een aantal jaren en lag in 2012 nog op 75,7%.
 3. De onafhankelijkheid van vakbonden
 - Het uitgangspunt in ons stelsel is dat cao-partijen onafhankelijk zijn van elkaar. Dit vloeit voort uit ILO-verdrag nr. 98, maar is niet in nationale wetgeving vastgelegd. De ILO heeft vragen gesteld aan Nederland, o.a. over welke mechanismes garanderen dat de meest representatieve vakbond betrokken wordt bij het cao-proces en welke criteria voor onafhankelijkheid Nederland hanteert. Dit nemen we mee bij de uitwerking.

4. Het avv- en dispensatiebeleid

- o Het avv-instrument, waarmee de cao van toepassing wordt op alle werkgevers en werknemers in een sector, is een belangrijke pijler binnen het stelsel. Het stimuleert het afsluiten van cao's en zorgt voor een gelijk speelveld. De avv- en dispensatieprocedures lijken toe te nemen in duur en complexiteit, met soms langlopende conflicten.

Datum
19-09-2025

Onze referentie
2025- [redacted]

Krachtenveld

Stichting van de Arbeid

- De Stichting van de Arbeid is verzocht te adviseren over mogelijke maatregelen om collectieve onderhandelingen te bevorderen en de cao-dekkingsgraad te verhogen. Met de brief reageert u op het advies d.d. 4 juli 2025.
- De meeste maatregelen (15 in totaal) uit het advies worden overgenomen of kunnen we ondersteunen. Behalve het verzoek om cao-afspraken over toegang tot de werkvloer te avv'en. Daarbij lopen we namelijk tegen wetgeving aan (bescherming huisvredebreuk, lokaalvredebreuk en computervredebreuk).

Belang van de staat

- De aangekondigde maatregelen t.a.v. het avv- en dispensatiebeleid gaan verder dan de Stichting adviseert. Het is voor SZW belangrijk de criteria voor dispensatie te verduidelijken en te onderzoeken hoe dispensatie vereenvoudigd kan worden.

Belang van de staat

Strategie en proces

- We leggen deze versie van de brief gelijktijdig voor aan sociale partners ter bespreking in het (regiegroep)overleg op 1 oktober. We zouden de brief graag z.s.m. na bespreking willen verzenden aan de TK.
- De komende maanden werken we verder aan de verschillende beleidstrajecten. De Kamer wordt volgend jaar opnieuw geïnformeerd over de vorderingen.
- Bij de uitwerking van specifieke maatregelen betrekken we naast de sociale partners ook andere stakeholders, zoals wetenschappers, decentrale partijen en vakbonden en werkgevers(organisaties) die niet in de Stichting van de Arbeid vertegenwoordigd zijn.

Politieke context

- Motie Kathmann-Maatoug (21 juni 2021) - Verzoekt het volgende te betrekken in het actieplan verhoging dekkingsgraad cao's:
 - o Het stimuleren van bedrijven met cao's bij overheidsaanbestedingen;
 - o Bescherming van werknemers die hun arbeidsvoorwaarden collectief willen verbeteren en van vakbondsbestuurders die cao-onderhandelingen voeren;
 - o Bestrijden van gele vakbonden.
- Kamervragen VVD en GroenLinks-PvdA (aug-saept 2025)
 - o Er zijn 3 sets Kamervragen gesteld over de brief van ACM inzake de avv- en dispensatieprocedure van de cao LMB (supermarkten vs. e-commerce). Vanuit de VVD wordt aandacht gevraagd voor de positie van nieuwe spelers en het belang van innovatie. GL-PvdA stelt het

(*)
gaten we
hopen we nog
verder in
geprent?
Wil hier
meer bevestiging van
werkgevers-
zijde al-
vinens ver-
dus te
gaten!

tegengaan van concurrentie op arbeidsvoorwaarden voorop. De
beantwoording is reeds verzonden.

Datum
19-09-2025

Onze referentie
2025- [REDACTED]

Internationale trajecten

- De verkenning en het advies van de Stichting zijn ook relevant voor het actieplan dat voortvloeit uit de Europese richtlijn minimumlonen (EML). De richtlijn vraagt lidstaten om bij een cao-dekkingsgraad onder de 80% een actieplan op te stellen met maatregelen om collectieve onderhandelingen te bevorderen en de cao-dekkingsgraad te verhogen. Nederland zal samen met sociale partners een actieplan opstellen en deze eind van het jaar indienen bij de Europese Commissie.²
- Naast het actieplan leveren we dit jaar een lijst van maatregelen aan bij de Europese Commissie n.a.v. een Raadsaanbeveling inzake het versterken van de sociale dialoog. Daarvoor kunnen we de maatregelen uit de brief gebruiken.

Bijlagen

Volgnummer	Naam	Actie	Informatie
1	Advies Stichting van de Arbeid	Ter informatie (niet verzenden)	

² De status van de richtlijn is op dit moment onzeker, er is een zaak aangespannen bij het Europese hof om de richtlijn nietig te verklaren. De uitspraak wordt verwacht op 11 november a.s..